

**ПРЕДИКАТИ ЗА РЕЧ И ПЕРЦЕПЦИЯ НА РЕЧ В ДАТСКИ,
ШВЕДСКИ И БЪЛГАРСКИ ЕЗИК – С-СЕЛЕКЦИЯТА КАТО ТЕСТ
ЗА КОНВЕРСИВНА АНТОНИМИЯ**

Константин Радоев

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

**SPEECH AND SPEECH-PERCEPTION PREDICATES IN DANISH,
SWEDISH AND BULGARIAN – S-SELECTION AS A TEST
FOR CONVERSE ANTONYMY**

Konstantin Radoev

Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Резюме: В статията са представени някои паралели между с-селекцията и аргументната селекция на глаголи за реч и перцепция на реч, от една страна, и дативни предикати и техните конверсивни антоними, от друга. Разглеждат се прилики и отлики между български, шведски и датски език по отношение на с-селекцията и деривацията на такива предикати, като се търсят аналогии с двойки от типа *давам ~ получавам*. Основната теоретична рамка е минималистична версия на теорията хикс с черта.

Ключови думи: с-селекция, предикати за реч и перцепция на реч, български, шведски, датски

Abstract: The article presents several parallels between the s-selection and argument selection of, on the one hand, speech predicates and speech-perception predicates, and, on the other hand, dative predicates and their converse antonyms. The focus lies on the differences and similarities between Bulgarian, Swedish and Danish as regards the deriving prototypical basic sentences containing such predicates, and analogies are made with predicate pairs such as *give ~ receive*. The main theoretical framework is a minimalist version of X-bar theory.

Keywords: s-selection, speech and speech perception predicates, Bulgarian, Swedish, Danish

1. Въведение

Настоящата статия представлява продължение на изследване, проведено през октомври 2021 г. (Radoev 2021b), в което проверих хипотезата, че конверсивната антонимия може да се използва като тест за възможната семантична селекция на аргументите на глаголни лексеми, стоящи в конверсивно антонимни отношения. Верността на хипотезата беше доказана чрез анализ на с-селекцията на няколко

конверсивно антонимни двойки (напр. еквивалентните двойки продавам ~ купувам, шв. *sälja* ~ *köpa*, да. *sælgē* ~ *købe*, контрастиращи по семантичния критерий [ПРОМЯНА НА СОБСТВЕНОСТ]), състоящи се от дативен предикат (приписващ дателен Падеж на един от комплементите си в рамките на VP) и рецептивен предикат (конверсивния антоним на дативния предикат), а също и чрез пасивизация на дативния предикат.

Валидността на горната хипотеза предполага, че конверсивната антонимия и различни степени на синонимия се основават на еднакви или подобни помежду си процеси на с-селекция в деривацията на базови изречения, съдържащи други семантични класове предикати, и че еднаква или подобна с-селекция в двойки предикати може да бъде ориентир за наличието на антонимия или синонимия. В настоящата статия обект на изследването са двойки предикати, означаващи производство на реч – *verba dicendi*, и перцепция на реч – подвид на *verba sentiendi* или *percipiendi*. Работната ми хипотеза тук е, че те са конверсивни антоними, контрастиращи по признака [+ОБМЕН НА ИНФОРМАЦИЯ]. Предмет на изследването са семантичните роли, селектирани от съответните предикати в процеса на деривация на изречения, в които участват съответните предикати.

В първата част на статията (т. 2) разглеждам термините, използвани в Radoev 2021b и в настоящата статия, както и резултатите, представени в Radoev 2021b, тъй като те оформят теоретичната рамка и на настоящия анализ. Във втората част (т. 3) се анализират предикатни двойки от вида „производство на реч – перцепция на реч“ и последователно за датски, шведски и български език се представят аргументи в подкрепа на работната хипотеза. В т. 4 са представени заключенията от анализа и предложения за по-нататъшни изследвания, свързани с обекта му.

2. Теоретична рамка и терминология

За да бъде доказана работната хипотеза, описана в т. 1, използвам следните термини (вж. и Radoev 2021b):

- **конверсивна антонимия** – според Круз (Cruse 2006, 39) при конверсивната антонимия двата антонима обозначават „дадена ситуация или събитие от гледната точка на двама различни участници“ (Cruse 2006, 39). В Radoev 2021b посочвам, че конверсивни антонимни предикати следват идентични с-селекции (за краткост – с-селектират) (вж. и Круз (Cruse 2000, 94) и Берков (Berkov 1997, 63)) и че пасивните форми на предикати, маркирани с признака [+ПРЕДАВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ], притежават идентични с-селекции с активните форми на предикати, маркирани с признака [+ВЪЗПРИЕМАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ];

• **семантична роля** (тета-роля, θ -роля) – взаимовръзка между аргументите на определен предикат и снопчета семантични (или тематични) отношения, групирани около най-важното семантично отношение, според което се назовава и конкретната семантична роля (Radoev 2021b, по Carnie 2006, 220). По Плацак (Platzack 2009, 95) и Бейкър (Baker 1988 и Baker 1997) тета-ролите се разпределят в следните групи (семантични групи, ролеви семейства) според позицията, в която първично се свързват съответните детерминативни фрази DP, на които се приписват тета-роли (вж. още в Radoev 2021b):

A. Spec-vP – семантична група на **агентите**;

B. Spec- $\sqrt{P}$ (или **Spec-VP**) – семантична група на **получателите**;

C. Комплемент на глаголният корен $\sqrt{}$ (или **V**) – семантична група на **темите**;

Става въпрос за обобщена структура от вида:

[_{CP} [_{Spec}] [_C] [_{TP} [_{Spec}] [_T] [_T] [_{VP} [_{Spec}] [_{v'}] [_v] [_{VP} [_{Spec}] [_{v'}] [_v] [_{DP}]]]]]]]]

Конкретната роля се определя от множество семантични фактори и от съответната тета-теория – т.е. тук съм предложил роли, които могат да подлежат на преразглеждане в други теории. В тестването на хипотезата за закономерното приписване на тета-роли в представения ѝ вид е от изключително значение да се има предвид, че се разглеждат самите позиции, в които се кодират ролите, като в известен смисъл позицията е идентична с ролевото семейство. В Radoev 2021b представям аргументи в подкрепа на хипотезата, че конверсивната антонимия представлява подходящ тест за семантична селекция при дативни предикати. Освен това доказвам приложимостта на три свързани хипотези и ползата от тях за анализа на конверсивните антоними в българския език – хипотезата за разделената vP, хипотезата за закономерното приписване на тета-роли и хипотезата за съществуването на съгласувателни фрази на обектите във vP – AgrIOP (доминирана от v' под T' и доминираща vP над AgrOP в горната обобщена структура) и AgrOP (доминирана от v' във vP под AgrIOP и доминираща VP).

AgrOP и AgrIOP отварят допълнителни позиции за изречения с удвоени допълнения – като например *Дадох му я книгата на Иван*, където клитиките *му* и *я* са генерирани директно в спецификаторите на AgrOP и AgrIOP и проверяват Падежите {Acc} и {Dat}. Дървесните модели на изречения с *verba dicendi* и *verba percipiendi*, следващи горната структура, ще бъдат разгледани без излишни детайли с оглед на ограниченията в обема.

Горната хипотеза за конверсивната антонимия като тест за семантична селекция при дативни предикати предполага, че определени двойки *verba dicendi* и *verba*

percipiendi са съпоставими с деривацията на предикати като *дам ~ взема / давам ~ вземам, дам ~ получа / давам ~ получавам, продам ~ купя / продавам ~ купувам*.

3. *Verba dicendi* и *verba sentiendi* – конверсивни антоними или не?

Мърфи (Murphy 2003, 197) разглежда английските предикати *teach* 'преподавам, обучавам' ~ *learn* 'уча, изучавам' като несъвършена конверсивно антонимна двойка, тъй като „първият член не предполага необходимо съществуването на втория“, тъй като „може да се преподава много, без да се научава много“. За датския, шведския и българския език еквивалентните на *teach* и *learn* преводни двойки са:

	дативен предикат	рецептивен предикат
датски ез.	<i>lære</i>	<i>lære</i>
шведски ез.	<i>lära</i>	<i>lära sig</i>
български ез.	<i>уча</i>	<i>науча, научавам</i> <i>науча се, научавам се</i>

Фигура 1

Възможно е към тези двойки да се добавят и дативни предикати като дат. *undervise*, шв. *undervisa* 'преподавам' и с рецептивни предикати като дат. *studere*, шв. *studera* 'уча, изучавам', но заради ограничения обем на статията по-подробно ще бъдат анализирани само горните двойки.

Анализираните по-долу примери от датски, шведски и български представят селекцията на предикатите от фиг. 1 в конкретни изречения, ексцерпирани от корпуси. Освен ако не е отбелязано друго, за датския език материалът е извлечен от KorpusDK (Asmussen and Sørensen 2007), за шведски – от KÖRP (Borin, Forsberg and Roxendal 2012), а за български – от Българския национален корпус (Koeva et al. 2012). Предложените тета-роли са формулирани въз основа на семантичния паралелизъм между ситуациите, описвани от двата предиката. Смятам, че вторични тета-отношения могат да бъдат носени от даден аргумент, като той може да носи само една тета-роля, обединяваща в себе си различни тета-отношения. Тета-ролите, избрани за примери 1 до 16, се основават частично и на анализите, предложени в английския FrameNet – по-конкретно в статиите **Education_teaching** и **Studying** (описани в библиографията):

A **Student** comes to learn either about a **Subject**; a **Skill**; a **Precept**; or a **Fact** as a result of instruction by a **Teacher** (FrameNet: Education_teaching)

A **Student** enrolls and then remains at an Institution for the purposes of education within a **Subject**. They may receive instruction from a particular **Teacher** [...]. (FrameNet: Studying)

За прегледност в настоящата статия тета-решетките са поместени след примерите, с които са илюстрирани.

1. ДА Jeg forsøg_{te} at PRO_a lær_e ham_b engelsk_t
 1.SG.SUBJ опитам_{PRET} да PRO_a науча_{INF} 3.SG.MASC.OBJ английски

БГ Опитвах се да го науча на английски

lære

DP
Агенс
a

DP
Бенефициент
b

DP
Тема
t

2. ДА en fransk butler der kan\ PRO_a lær_e ham_b [CP at [...]]_p
 INDEF.UTR френски прислужник който може_{PRES} PRO_a науча_{INF} 3.SG.MASC.OBJ [CP да [...]]

БГ Френски прислужник, който може да го научи [CP да [...]]

lære

DP		DP		CP
Агенс		Бенефициент		Пропозиция
a		b		p

3. ДА [DP Hans uheld i skoven]_c hav_{de} lær_t ham_e [CP at [...]]_p
 негов неуспех в гора_{DEF} имам_{PRET} науча_{SUP} 3.SG.MASC.OBJ [CP че [...]]

БГ Неуспехът му в гората го беше научил, че [CP че [...]]

lære

DP		CP
Причина		Пропозиция
c		p

4. ДА jeg_a ha_r lær_t [DP en del engelsk]_c igennem min computer
 1.SG.SUBJ имам_{PRES} науча_{SUP} INDEF.UTR част английски чрез мой_{UTR} компютър

БГ Научих доста английски посредством компютъра си

lære

DP	DP
Бенефициент / Експериенцер	Тема
b	t

5. ДА at jeg_b endelig ha_r lær_t [CP at jeg hverken er [...]]_p
 че 1.SG.SUBJ най-сетне имам_{PRES} науча_{SUP} че 1.SG.SUBJ нито съм_{PRES}

БГ че най-сетне научих, че нито съм ...

lære

DP	CP
Бенефициент	Пропозиция
b	p

6. ШВ om jag under dag.ar.na kun.de PRO_a lär.a honom_b engelska_t
 дали 1.SG.SUBJ под ден.PL.DEF мога.PRET PRO_a науча.INF 3.SG.MASC.OBJ английски
 БГ дали тези дни бих могъл да му преподавам малко английски

lära

DP
Агент
a

DP
Бенефициент
b

DP
Тема
t

7. ШВ Du_a fä.r PRO_a lära honom_b [CP att uppföra sig]_p
 2.SG.SUBJ трябва.PRES PRO_a науча.INF 3.SG.MASC.OBJ да държа.INF се
 БГ трябва да го научиш да се държи прилично

lära

DP
Агент
a

DP
Бенефициент
b

CP
Пропозиция
p

8. ШВ Jag_a ha.r lär.t mig_b det_t utantill
 Jag_b ha.r lär.t mig det_t utantill
 1.SG.SUBJ имам.PRES науча.SUP 1.SG.OBJ 3.SG.NEUTR.OBJ наизуст
 БГ научих го наизуст / научил съм го наизуст

lära sig

8.1.

DP
Агент
a

DP
Бенефициент
b

DP
Тема
t

8.2.

DP
Бенефициент
b

DP
Тема
t

9. ШВ Jo jag_a ha.r lär.t mig_b [CP att jag [...]]_p
 Jo jag_b ha.r lär.t mig [CP att jag [...]]_p
 напротив 1.SG.SUBJ имам.PRES науча.SUP 1.SG.OBJ че 1.SG.SUBJ
 БГ научих, че [...]

lära sig

9.1.

DP
Агент
a

DP
Бенефициент
b

CP
Пропозиция
p

9.2.

DP
Бенефициент
b

CP
Пропозиция
p

10. pro_a опитвам се pro_a да го_b науча t_b [PP на хигиенни навици]_t
 науча

DP
Агент
a

DP
Бенефициент
b

PP
Тема
t

11. Никой_a не може про_a да го_b научи т_b [ср про_b да обича]_p

науча

DP
Агент
<u>a</u>

DP
Бенефициент
b

CP
Пропозиция
p

12. [DP Неуспехът му]_c го_b беше научил т_b [ср че...]_p

науча

DP
Причина
c

DP
Бенефициент
b

CP
Пропозиция
p

13. про_b научих [DP много английски букви]_t...

науча

DP
Бенефициент
<u>b</u>

PP
Тема
t

14. про_a научих се_b [PP на много и на нищо]_t
про_b научих се [PP на много и на нищо]_t (Petrov 1999)

науча се

14.1.

DP
Агент
<u>a</u>

DP
Бенефициент
b

PP
Тема
t

14.2.

DP
Бенефициент
<u>b</u>

PP
Тема
t

15. Никога няма про_b да науча това_t (Bodakov 2014)

науча

DP
Бенефициент
<u>b</u>

DP
Тема
t

16. про_b научих [ср че не можеш да накараш...]_p (Edna.bg 2018)

науча

DP
Бенефициент
<u>b</u>

CP
Пропозиция
p

Любопитна особеност за българския език в горните примери е кодирането на аргумента от ролево семейство В (Получатели) с акузативен аргумент, което трябва да бъде проучено по-задълбочено в отделно изследване. Според предварителните ми наблюдения при възвратните глаголи (шв. *lära sig*, бг. *уча се*) са възможни анализи с приписване на тета-роли или на три аргумента, или на два. Ако се приписват тета-роли

на три аргумента, освен на тематичния аргумент се приписват роли или на един агентивен и един бенефициентен възвратнообектен аргумент (*sig, ce*), или на един агентивен и един фонетично нереализиран бенефициентен обектен аргумент (свързан в Срес-VP, тази алтернатива не е описана в статията). В алтернативния анализ с два аргумента външният аргумент е бенефициентен, възвратното местоимение не получава тета-роля, а се разглежда като част от предиката, като тематичният аргумент е единственото допълнение вдясно на опората *v*.

Въз основа на заключенията в Radoev 2021b и мнението на Мърфи (Murphy 2003, 197), че *teach ~ learn* представляват непълна конверсивно антонимна двойка, на този етап приемам, че паралелизмът в с-селекцията на предикатите в двойките от фиг. 1 потвърждава хипотезата за конверсивната антонимия. Същевременно е необходимо наборът от предикати да бъде разширен и тестван посредством съпоставка с пасивни конструкции. По-долу предлагам някои примери за български пасивни конструкции с предикатните двойки: *кажа ~ науча*, *кажа ~ чуя*.

Дативен	Рецептивен
кажа	чуя
разкажа	науча
предам	разбера
съобща	

Фигура 2

Според собствената ми езикова интуиция двойките от фиг. 2 са примери за конверсивно антонимно взаимоотношение по признака [+ОБМЕН НА ИНФОРМАЦИЯ], което всъщност не се носи от дискретни предикатни двойки лексеми, а от конверсивно антонимни групи от предикати. Членовете на тези групи всъщност споделят съответните подпризнаци на [+ОБМЕН НА ИНФОРМАЦИЯ], като дативните предикати са маркирани с [+ПРЕДАВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ], а рецептивните с [+ВЪЗПРИЕМАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ]. В тези групи границите между предикатите не са ясно обособени, а са дифузни. Като пример за тематичните отношения между актантите в ситуациите, описвани от тези групи предикати, са разгледани статиите от английския FrameNet за **Telling** и **Hearsay** (в библиографията); тематичните отношения са огледални:

*A **Speaker** addresses an **Addressee** with a **Message**, which may be indirectly referred to as a **Topic*** (FrameNet: Telling)

*The **Hearer** receives a Message or communication on a particular **Topic**. Words in this frame denote events of verbal communication, but express the **Hearer** rather than the **Speaker** as an External Argument* (FrameNet: Hearsay)

В примери 17 – 20 е представен обзор на с- и к-селекцията на предиката *кажа*. За 20 и 21 с-селекцията ще бъде проверена чрез съпоставка с шведски и датски език.

17. когато сутринта pro_a му_е казах t_e новината_т

кажа

DP
Агент
<u>а</u>

DP
Експериенцер
е

DP
Тема
t

18. същото, което_т pro_a казах t_t [_{PP} на него]_е

кажа

DP
Агент
<u>а</u>

DP
Тема
t

PP
Експериенцер
t

19. pro_a казах му_е [_{CP} че pro [...]]_р

кажа

DP
Агент
<u>а</u>

DP
Експериенцер
е

CP
Пропозиция
р

20. ...дори pro_a не казах [_{PP} на него или на жена си]_е [_{CP} какво [...]]_р

кажа

DP
Агент
<u>а</u>

PP
Експериенцер
е

CP
Пропозиция
р

21. когато $\text{pro}_?$ научи [_{CP} че [...]]_р

когато $\text{pro}_?$ чу [_{CP} че [...]]_р

науча

DP
?
?

CP
Пропозиция
р

22. Алже_? научи новината_т

Алже_? чу новината_т

науча

DP
?
?

DP
Тема
t

За примери 21 и 22 може да се установи, че при липса на Агент Източник на съобщението възниква неяснота по въпроса за с-селекцията на външния DP-аргумент на предикатите *науча* и *чуя* – т.е. не е ясно как точно е била научена новината.

Тест чрез пасивизация на примери 17 – 20 е възможен, но съпоставка с конструкциите на датски и шведски език от фиг. 3 и 4 представя още по-убедителен аргумент за паралелизма между вътрешните аргументи на дативните предикати и цялостната с-селекция на рецептивните предикати от фиг. 2. В датския език една част от наличните предикати, еквивалентни на българските предикати от схема 2, са:

Дативен		Рецептивен	
sige	казвам	høre	чувам
fortælle	разказвам	få at vide	научавам
informere	информирам	få at høre	чувам
meddele	съобщавам	få besked	получавам съобщение
give besked	предавам		
	съобщение		

Фигура 3

За шведски език еквивалентите (без превод) са:

Дативен		Рецептивен	
säga		höra	
berätta		få veta	
informera		få höra	
meddela		få besked	
ge besked			

Фигура 4

Предикатите дат. *fortælle* и шв. *berätta* („разказвам“) с-селектират по идентичен начин:

fortælle {a(АГЕНТ) e(Експериенцер) t(Тема)}
berätta {a(АГЕНТ) e(Експериенцер) t(Тема)}

Агентивната DP се свързва за пръв път в Spec-vP, като претърпява преместване до Spec-TP от съображения за EPP и проверка на {Nom} Падеж в опората T, а впоследствие до Spec-CP за проверка на признака [+финитност], носен от опората C (Platzack 2009, 10; Platzack 2009, 20). От своя страна Темата се свързва за пръв път или под формата на DP-Тема като комплемент на опората V, като впоследствие се повдига до AgrOP за проверка на {Acc} при опората AgrO, или под формата на CP-Пропозиция, оставаща *in situ* като комплемент на опората V, тъй като дълбинно не носи неоценен признак за Падеж. Експериенцерът се свързва в структурата или като DP в Spec-VP, като впоследствие се премества в Spec-AgrIOP за проверка на {Dat} Падеж при опората AgrIO, или бива въведен като DP в рамките на PP, оглавена от [p för] за шведски или [p til] за датски. Възможно е вторично маркиране с тета-отношение Бенефициент. При пасивизация на тези предикати

тета-ролята Агент и винителният {Acc} се абсорбират, вътрешният аргумент, маркиран като Експериенцер, се повдига до позициите, описани по-горе за аргумента – Агент, а предикатите шв. *bli berättad* и дат. *blive fortalt* с-селектират за {e(Експериенцер) t(Тема)}:

23. ШВ *historie.n blev\ berättad för mig* (Falkengren 2013)

история.DEF бъда\PRET разкажа.PRPART.UTR за 1.SG.OBJ

БГ Историята ми беше разказана

24. ДА *Jeg ved\ ikke om det blev\ fortalt til dronning.en*

1.SG.SUBJ знам\PRES не дали 3.SG.NEUTR бъда\PRET разкажа.PRPART на кралица.DEF
(Strand 2018)

БГ Не знам дали това беше разказано на кралицата

Тези пасивни предикати показват идентично поведение при с-селекция като перцептивните предикати на български.

Любопитно е да се отбележи, че на шведски и датски език съществуват и конструкции с лек глагол *få* ‘получавам’ и основен глагол *verbum percipiendi* и *sentiendi* (Teleman, Hellberg and Andersson 1999, vol. 4, 269); примерите за шведски са 25 – 26, а за датски – 27 – 28:

25. ШВ *Han fick\ vet.a om det [...]*

3.SG.MASC.SUBJ получа\PRET знам\INF за 3.SG.NEUTR.OBJ

БГ Той научи за това [...]

26. ШВ *Vi fick\ vet.a [CP att det inte är ändamålsenlig.t att [...]]*

1.PL. получа знам че 3.SG.NEUTR. не съм. целесъобразен. да
SUBJ \PRET .INF SUBJ PRES NEUTR

БГ Научихме, че не е целесъобразно да...

27. ШВ *när vi fick\ hör.a historie.n*
когато 1.PL.SUBJ получа\PRET чуя\INF история.DEF

БГ Когато чухме историята...

28. ШВ *Vi fick\ hör.a [CP att det gå.r åt tre rull.ar]*
1.PL.SUBJ получа\PRET чуя\INF че 3.SG.NEUTR.SUBJ отида.PRES към три ролка.PL

БГ Чухме, че отиват три ролки за...

29. ДА *De fik\ alt mulig.t at vid.e om*
3.PL.SUBJ получа\PRET всичко.NEUTR възможно.NEUTR да знам\INF за

БГ Те научиха всичко, което можеше да се научи за парламентарния имунитет

30. ДА at hun ha.r få.et at vid.e [CP at Gino
 че 3.SG.FEM.SUBJ имам.PRES получа.SUB да знам.INF че Джино
 БГ че тя е научила, че Джино [...]

31. ДА til Helmut fik\ at hør.e [CP at kvind.en [...]]
 докато Хелмут получа\PRET да чуя.INF че жена.DEF
 БГ докато Хелмут не чу, че жената...

Освен един набор от модални значения (основно потенциални и деонтични), глаголт *få* на датски и шведски език означава и 'получавам', т.е. е рецептивен конверсивен антоним на *give* (да.) / *ge* (шв.) (и двата със значението „давам“). За датски език може да се разгледа и една специфична конструкция, т.нар. *få-passiv*, посредством която в процеса на пасивизация на даден предикат до SpecTP не се повдига прякото допълнение, а непрякото или предложното допълнение, което се приема за индикация на граматикализацията на ролята Рецептив в датски от (Hansen and Heltoft 2011, 132):

32. ДА et barn der [...] fik\ fortal.t historie.r
 NEUTR.SG дете което [...] получа\PRET разкажа.PRPART история.PL
 БГ дете, на което му разказвали приказки

33. ДА Børnø.ene fik\ fortal.t det hel.e [CP At vi måske [...]]
 дете\PL.DEF получа\PRET разкажа.PRPART DEF цял.DEF че 1.PL.SUBJ {може би}
 БГ На децата им разказаха всичко. Че вероятно {...}.

На тази конструкция е обърнато по-малко внимание в *Svenska Akademiens grammatik* (Teleman, Hellberg and Andersson 1999, vol. 3, 367), но тя все пак е разгледана там.

От горната съпоставка с конструкциите в датски и шведски личи, че за с-селекцията в примери 21 и 22 може да се приеме анализ с външен аргумент, тета-маркиран с тета-роля Експериенцер и Бенефициент като вторично тета-отношение.

4. Заключение

В настоящото изследване съпоставката на примери за *verba dicendi* и *verba percipiendi* на български, шведски и датски език насочва към някои паралелни тенденции в тяхната с-селекция, въз основа на които тези предикати могат да бъдат класифицирани като конверсивни антоними и в трите езика. Същевременно при толкова обзорен поглед върху изследваните явления в трите съпоставени езика тази хипотеза не може да бъде потвърдена окончателно. Налага се да бъдат разгледани повече употреби, които няма как да бъдат обхванати в публикация с толкова ограничен обем. В статията се набелязват и

нови насоки за бъдещи изследвания както по отношение на конверсивната антонимия в частност, така и в областта на съпоставителния синтаксис и семантиката на пропозицията.

БИБЛИОГРАФИЯ/REFERENCES

Allan, Robin, Philip Holmes, Tom Lundskaer-Nielsen. 2000. *Danish: An Essential Grammar*. New York: Routledge.

Baker, Mark. 1988. „Incorporation: A Theory of Grammatical Function Changing.“ PhD diss., Chicago: University of Chicago Press.

Baker, Mark. 1997. „Thematic Roles and Syntactic Structure.“ In *Elements of Grammar, Handbook in Generative Syntax*, by Liliane Haegeman, 73 – 137. Dordrecht: Kluwer

Berkov, Valerij. 1997. *Norsk ordlære*. Oslo: Universitetsforlaget.

Boyadzhiev, Todor, Ivan Kutsarov, Yordan Penchev. 1999. *Savremenien balgarski ezik: fonetika, leksikologia, slovoobrazuvane, morfologia, sintaksis*. Sofia: IK „Iztok-Zapad“ i „Petar Beron“. [Бояджиев, Тодор, Иван Куцаров, Йордан Пенчев. 1999. *Съвременен български език: фонетика, лексикология, словообразуване, морфология, синтаксис*. София: ИК „Изток-Запад“ и „Петър Берон“.]

Bussmann, Hadumod. 1998. *Routledge Dictionary of Language and Linguistics*. New York: Routledge.

Carnie, Andrew. 2006. *Syntax: A Generative Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing.

Christensen, Lisa Holm, Robert Zola Christensen. 2014. *Dansk grammatik*. Viborg: Syddansk Universitetsforlag.

Cruse, Alan. 2000. *Meaning in Language. An Introduction to Semantics and Pragmatics*. New York: Oxford University Press.

Cruse, Alan. 2006. *A Glossary of Semantics and Pragmatics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Faarlund, Jan Terje, Svein Lie, Kjell Ivar Vannebo. 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Faarlund, Jan Terje. 2019. *The Syntax of Mainland Scandinavian*. New York, Oxford University Press.

Hansen, Erik, Lars Heltoft. 2011. *Grammatik over det Danske Sprog*. Danmark: Syddansk Universitetsforlag.

Holmes, Philip, Tom Lundskaer-Nielsen. 2010. *Danish: A Comprehensive Grammar*. New York: Routledge.

Koeva, Svetla, Iliyana Krapova. 2013. *Novi izsledvania po generativen sintaksis na balgarskia ezik*. Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“. [Коева, Светла, Илияна Кръпова. 2013. *Нови изследвания по генеративен синтаксис на българския език*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.]

Lene Schøsler, Sabine Kirchmeier-Andersen, Karen Van Durme, Jan Daugaard. n.d. *The Odense Valency Dictionary*. Odense. <https://dsn.dk/wp-content/uploads/2021/01/OVD-hele-ordbogen-med-forord.pdf> (Accessed September 3, 2021)

Malmgren, Sven-Göran. 1994. *Svensk lexikologi. Ord, ordbildning, ordböcker och orddatabaser*. Lund: Studentlitteratur.

Murphy, M. Lynne. 2003. *Semantic Relations and the Lexicon. Antonymy, Synonymy, and Other Paradigms*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nitsolova, Ruselina. 2008. *Balgarska gramatika. Morfologia*. Sofia: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“. [Ницолова, Руселина. 2008. *Българска граматика. Морфология*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.]

Penchev, Yordan. 1993. *Balgarski sintaksis. Upravljenje i svarzване*. Sofia: Jusautor. [Пенчев, Йордан. 1993. *Български синтаксис. Управление и свързване*. София: Jusautor.]

Platzack, Christer. 2009. *Den fantastiska grammatiken. En minimalistisk beskrivning av svenskan*. Lund: Språk- och litteraturcentrum. <https://www.sol.lu.se/media/utbildning/dokument/kurser/SVEM22/20091/Den%20fantastiska%20grammatiken.pdf> (Accessed September 5, 2021)

Radford, Andrew, Martin Atkinson, David Britain, Harald Clahsen, Andrew Spencer. 2009. *Linguistics: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Radford, Andrew. 1997. *Syntax: a minimalist introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Radoev, Konstantin. 2022a. „*Accusativus cum infinitivo* v shvedski, datski i balgarski ezik – generativen pročit na nyakolko blizki fenomena.“ V *Osemnadeseta nauchna konferentsia na nehabilitirani преподаvateli i doktoranti vav Fakulteta po klasicheski i novi filologii*, 37 – 56. Sofia: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“. [Радоев, Константин. 2022a. „*Accusativus cum infinitivo* в шведски, датски и български език – генеративен прочит на няколко близки феномена.“ В *Осемнадесета научна конференция на нехабилиитирани преподаватели и докторанти във Факултета по класически и нови филологии*, 37 – 56. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, под печат.]

Radoev, Konstantin. 2022b. „Konversivnata antonimia kato test za semantichnata selektsia na dativni predikati v balgarski, shvedski i datski ezik.“ *Balgarski ezik*, prilozhenie: 69 (2022), 292 – 309. [Радоев, Константин. 2022b. „Конверсивната антонимия като тест за семантичната селекция на дативни предикати в български, шведски и датски език.“ *Български език*, приложение: 69 (2022), 292 – 309]

Teleman, Ulf, Staffan Hellberg, Erik Andersson. 1999. *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Norstedts. <https://svenska.se/grammatik/> (Accessed September 6, 2021)

Thorell, Olof. 1973. *Svensk grammatik*. Stockholm: Esselte Studium AB.

Thorell, Olof. 1981. *Svensk ordbildningslära*. Stockholm: Esselte Studium AB, 1981.

FrameNet:

Fillmore, Charles J., Collin F. Baker. 2010. *A Frames Approach to Semantic Analysis*. In B. Heine and H. Narrog (eds.) *The Oxford Handbook of Linguistic Analysis*. Oxford, UK/New York, New York: Oxford University Press.

Ruppenhofer, Josef, Michael Ellsworth, Miriam R. L. Petruck, Christopher R. Johnson, Collin F. Baker, Jan Scheffczyk. 2016. *FrameNet II: Extended Theory and Practice*. <https://framenet2.icsi.berkeley.edu/docs/r1.7/book.pdf> (Accessed September 7, 2021)

FrameNet: Education_teaching https://framenet2.icsi.berkeley.edu/fnReports/data/frameIndex.xml?frame=Education_teaching (Accessed September 7, 2021)

FrameNet: Hearsay <https://framenet2.icsi.berkeley.edu/fnReports/data/frameIndex.xml?frame=Hearsay> (Accessed September 7, 2021)

FrameNet: Studying <https://framenet2.icsi.berkeley.edu/fnReports/data/frameIndex.xml?frame=Studying> (Accessed September 7, 2021)

FrameNet: Telling <https://framenet2.icsi.berkeley.edu/fnReports/data/frameIndex.xml?frame=Telling> (Accessed September 7, 2021)

ИЗТОЧНИЦИ НА ПРИМЕРИТЕ/SOURCES OF EXAMPLES

Asmussen, Jørg, Nicolai Hartvig Sørensen. 2007. *KorpusDK, tekstmateriale fra omkring 1990 og 2000*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, <https://ordnet.dk/korpusdk> (Accessed September 7, 2021)

Bibeln. 1927. Stockholm: Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen Bokförlag. <http://runeberg.org/bibeln/efs1927/gt/0449.html> (Accessed September 7, 2021)

Bodakov, Marin. 2014. <bez zaglavie> v „Boris Minkov – „Zashto ni e dnes ekspresionizmat?“ [Бодаков, Марин. 2014. <без заглавие> в „Борис Минков – „Защо ни е днес експресионизмът?“], <https://www.goethe.de/ins/bg/bg/kul/the/sta/20880398.html> (Accessed November 26, 2021)

Borin, Lars, Markus Forsberg, Johan Roxendal. 2012. „Korp – the corpus infrastructure of Språkbanken.“ In *Proceedings of LREC 2012*, 474 – 478. Istanbul: ELRA, <https://spraakbanken.gu.se/korp/> (Accessed September 7, 2021)

Edna.bg. 2018. *Nauchih, che ne mozhesh da nakarash nyakogo da te obicha...* [Edna.bg. 2018. *Научих, че не можеш да накараш някого да те обича...*] <https://www.edna.bg/svobodno-vreme/nauchih-che-ne-mozhesh-da-nakarash-niakogo-da-te-obicha-4646697> (Accessed November 26, 2021)

Falkengren, Anna. *Teatermaskinen*. <https://ekomuseum.se/allmant/teatermaskinen/> (Accessed November 26, 2021)

Koeva, Svetla, Ivelina Stoyanova, Svetlozara Leseva, Tsvetana Dimitrova, Rositsa Dekova, Ekaterina Tarpomanova. 2012. „The Bulgarian National Corpus: Theory and Practice in Corpus Design.“ *Journal of Language Modelling*, 2012, Vol. 0, No. 1: 65 – 110, <http://search.dcl.bas.bg/> (Accessed November 7, 2021)

Mikkelsen, Morten. 2012. „For almuen var lykken ikke et mål, men en belønning.“ *Kristeligt Dagblad*, 09.07.2012 <https://www.kristeligt-dagblad.dk/historie/almuen-var-lykken-ikke-et-m%C3%A5l-men-en-bel%C3%B8nning> (Accessed November 26, 2021)

Petrov, Aleksandar, Lili Ivanova. 1999. *Chasten sluchay*. Dimitrovgrad: Payner, [Петров, Александър, Лили Иванова. 1999. *Частен случай*. Димитровград: Пайнер.] <https://textove.com/lili-ivanova-chasten-sluchay-tekst> (Accessed November 26, 2021)

Strand, Kurt. 2018. *Poul Schlüter*. København: People's.
https://books.google.bg/books?id=MX5XDwAAQBAJ&pg=PT207&lpg=PT207&dq=%22det+blev+fortalt+til%22&source=bl&ots=Y9-JLlNKaw&sig=ACfU3U2eZIQa5EcgQ4WAAbAN2W8_Ti8kew&hl=da&sa=X&ved=2ahUKEwjektui4vHzAhUJ3KQKHVKAA-gQ6AF6BAgNEAM#v=onepage&q&f=false (Accessed November 26, 2021)

✉ **Asst. Prof. Konstantin Radoev, PhD student**

Department of German and Scandinavian Studies

Faculty of Classical and Modern Languages

Sofia University St. Kliment Ohridski

15, Tsar Osvoboditel Blvd.

1504 Sofia, BULGARIA

E-mail: kradoev@uni-sofia.bg